

PARLAMENT DE LA DRA. ENCARNA ROCA

1. No resulta cap càrrega exercir el deure d'agrair a la Universitat de Girona l'honor que m'ha concedit en fer-me doctora honoris causa, distinció que haig d'agrair també a la seva Facultat de Dret. Universitat jove, amb empena i bons professors, amb instituts que depassen la mitjana de les universitats i que permeten que la societat pugui gaudir d'uns nivells d'excel·lència notables. D'aquí que el meu agraïment esdevingui més profund, ja que quan els excel·lents atorguen un grau d'aquest tipus, això significa que el guardonat s'ha d'esforçar més per tal que la Universitat pugui justificar-ho.

El guardó que m'heu atorgat arriba a una persona ben diferent dels altres doctors honoris causa d'aquesta universitat, proposats per la Facultat de Dret, com jo mateixa he estat. Tots ells han dut a terme activitats públiques que han comportat beneficis socials evidents. Jo sóc solament una professora de dret civil, que ha esdevingut magistrada del Tribunal Suprem, per aquelles coses de la vida. No vull amb això caure en una falsa modèstia, ben criticada, amb raó, per persones amb més criteri que no pas jo. El que dic és cert: solament per l'alta estima del meu deixeble el professor Miquel Martín i Casals, amb qui m'uneix una amistat de ja fa molts anys, i de la benvolença dels professors de la Facultat de Dret i dels membres del Consell de Govern d'aquesta universitat, ha estat possible aquest nomenament. Creieu-me, Rectora Magnífica, quan us dic que davant vostre no teniu més que una persona que ha estat conscient tota la vida que sense el treball constant no es pot arribar a fer res de bo. Com deia Picasso: que la inspiració em trobi treballant. En aquest aspecte, voldria ser un exemple per als més joves en aquests temps en què solament es pot arribar a ser algú si els déus i les conxorxes humanes us són favorables. Per aquestes raons us haig d'estar encara més agraïda.

El complex món universitari està format per un conjunt de relacions humanes i científiques, entre les quals es troben les dels que anomenem «mestres» amb els que anomenem els seus «deixebles». Es tracta de relacions quasifamiliars i, com a

tals, comparteixen les bondats i els inconvenients de les relacions de grup. Són racionals, però molts cops es converteixen en perillosament irracionals, especialment en aquells casos en què els deixebles passen al davant dels «mestres». És el cas del professor Miquel Martín, que ha arribat molt lluny en les seves tasques científiques, i espero que no sigui el meu. Les relacions que seguim mantenint han produït molts fruits en el camp científic: solament cal esmentar les Jornades de Tossa, nascudes una mica en broma, però que en Miquel ha convertit en un fòrum, l'únic fòrum, on es pot discutir seriosament de dret en aquest país. Si us val d'alguna cosa la meva opinió, haig d'afirmar rotundament que el professor Martín és un exemple d'allò que un deixeble ha de ser: intel·ligent, amb iniciatives, modern i capaç de dir-nos als més grans el que hi ha de dolent en les nostres molts cops antigues apreciacions. És a dir, un deixeble del qual s'aprèn, com cal. I vull acabar aquesta part, primera part, però la més important, amb un text que vull que en Miquel prengui en el seu sentit: es tracta del que Hans Sachs diu al jove Walter en *Els mestres cantaires*: «No feu menyspreu dels Mestres mai; honreu totstemps llur Art», perquè, com segueix dient Sachs: «no a vostres avis heu degut, ni a vostres títols, brand, ni escut, sinó a poeta ser que Mestre us hagin fet».¹

2. En la meua llarga experiència a la Universitat de Barcelona, he pogut comprovar que les persones guardonades amb el doctorat honoris causa adopten diferents estils per agrair-lo. Des d'una contribució científica relacionada amb l'àmbit de l'activitat que es desenvolupa, fins a una reflexió més personal. Una vegada em va impressionar un professor, crec que de física, que va escollir explicar la seva activitat amb un discurs de metodologia general, que suggeria l'existència d'una base comuna de coneixement útil per a tots els sabers. Deixin que intenti una cosa semblant, partint d'una base: el meu camp professional, el dret, constitueix un element omnipresent a totes les activitats científiques, lúdiques, esportives, etc. Com va dir Twining, el dret domina pràcticament tots els aspectes de la nostra vida, tant si ens n'adonem com si no, i cadascú ha tingut una experiència directa o indirecta en relació amb les matèries legals.² El dret, en sentit ampli, és un element transversal, horitzontal, en l'activitat humana. Des de la Constitució fins al reglament del joc del futbol, la vida està impregnada d'elements jurídics, perquè

1. Wagner, Richard. *Els mestres cantaires de Nuremberg*. Trad. de Joaquim Pena. 2a edició. Barcelona, Associació Wagneriana, 1923, p. 194. Cant final de Hans Sachs.

2. Twining, William. *Blackstone's Tower: The English Law School*. The Hamlyn Lectures. Sweet & Maxwell. Londres, 1994, p. 15.

les relacions humanes requereixen una organització. L'exemple típic el constitueix el mite de Robinson Crusoe. Abans de trobar un altre ésser humà, en Divendres, Robinson no necessita més que la seva Bíblia per poder comunicar-se amb Déu; l'illa li ofereix aliment i seguretat contra els perills de la naturalesa; però quan troba en Divendres hi estableix un «contracte» i llavors, segons diu Hattenhauer, apareixen la pau i el dret entre els homes. Aquest contracte simbolitza el contracte social sobre el qual, i d'acord amb la doctrina iusnaturalista, es fonamenta la societat humana i, en conseqüència el dret.³

3. El dret està format per uns subelements que són les normes o regles jurídiques. Aquestes plantegen de forma abstracta les conductes possibles i les seves possibles solucions: un exemple clar el tenim en l'art. 1902 CC, quan diu que qui per acció o omissió causa dany a una altra persona, si ha actuat amb culpa o negligència, està obligat a reparar el dany causat: és a dir, descriu una conducta i li atribueix una conseqüència, la reparació del dany. La norma passa de l'estat de formulació teòrica quan es produeix el fet de referència; llavors, algú ha de ser capaç de decidir si els fets que han tingut lloc s'adapten o no a allò descrit a la regla enunciada, o bé resulta extern, o bé és un cas límit. Per tant, algú ha d'interpretar. El jurista és aquella persona encarregada de fer-ho. És aquest l'objecte del meu discurs. He ocupat dos llocs importants en el sector jurídic: he estat professora a la meua Facultat i ara jutge al Tribunal Suprem; en ambdós casos, he d'interpretar, i aquesta reflexió se centra en aquesta activitat. Vostès em permetran que per fer més amena aquesta reflexió i més entenedora, utilitzi un paral·lel entre l'interpret jurídic i el musical.⁴

4. Interpretar és una paraula no exclusivament jurídica, en tant que consisteix en la utilització d'un mètode per donar sentit a alguna cosa. No constitueix, per tant, un monopoli jurídic. Però hi ha suficients elements comuns com per facilitar una reflexió que permeti la identificació d'allò que el jurista fa en la seva tasca diària.

3. Hattenhauer, Hans. *Conceptos fundamentales del Derecho civil*. Trad. de Gonzalo Hernández. Ariel, Barcelona, 1987, p. 18.

4. No és un plantejament original, ho haig de reconèixer. Altres ho han fet abans i segurament amb millor fortuna: el jurista i musicòleg italià Salvatore Pugliatti va publicar un important llibre sobre *L'interpretazione musicale* en 1940; Giovanni Iudica, que en 2004 va publicar un assaig en honor de Pugliatti a la Rivista di Diritto civile titulat «Interpretazione giuridica e interpretazione musicale». Altres autors s'han preocupat de la relació entre el Dret i altres aspectes de l'art: Claudio Magris a «Literatura y Derecho»; Richard A. Posner a *Law and Literature* i Sosa Wagner a «El Derecho y la ópera».

El punt de partida es pot centrar en el següent: una obra, qualsevol obra, és el resultat final d'una activitat intel·lectual. Es pot manifestar de formes diverses: ja sigui directament, quan el destinatari pot captar sense problemes el que l'autor li està dient, per exemple, una novel·la, la pintura, o bé sigui indirectament, perquè la naturalesa de l'obra creada requereix un intermediari entre el creador/autor i el destinatari, com passa en el cinema, el teatre i la música. L'actor/intèrpret serà qui ens permetrà entendre què és el que l'autor ens ha volgut dir. És cert que, en aquest darrer cas, el cinema i el teatre poden ser accessibles a través de la lectura del text, però això no passa en absolut amb la música, perquè el text musical té unes dificultats de llenguatge que no estan a l'abast i perquè requereix una tècnica altament qualificada per traduir-lo i fer-lo entenedor al destinatari.

5. Dworkin defensa l'existència de diferents tipus d'interpretació, entre les quals identifica aquella que anomena «interpretació creativa»,⁵ que lliga amb la interpretació artística. La interpretació de les pràctiques socials coincideix amb l'artística perquè ambdues tenen com a objectiu donar sentit, interpretar, una cosa creada per algú com una entitat diferent (*as an entity distinct from them*), és a dir, el que anomenaríem una obra, i afegeix que la interpretació creativa es proposa desxifrar les intencions dels autors, però –i això resultarà molt important per al que vull dir– en els propòsits en l'actuació (*play*) no són fonamentals els de l'autor, sinó els de l'intèrpret.⁶ Això serà bàsic per a la interpretació del dret.

En aquest punt resulta útil la cita del text d'Alex Ross,⁷ quan diu, citant el *Dr. Faustus* de Mann, que «componer es una tarea difícil, desesperadamente difícil», perquè allò que «*emerge es una obra de arte en clave, que ha de ser desentrañada por otros músicos a los que se debe convencer previamente. Al contrario que una novela o un cuadro, una partitura desvela todo su significado solo cuando se interpreta delante de un público; es una criatura de la soledad que depende de las personas*». I afegeix: «*Terrores innombrables se deslizan hacia el limbo entre la composición y la interpretación, durante la cual la partitura descansa en silencio sobre el atril*.» Aquesta mateixa situació es produeix entre els juristes, especialment els jutges.

Amb aquestes reflexions inicials, hem arribat a una primera conclusió: el text és independent de l'autor, però per a la seva efectivitat li cal un intermediari.

5. Dworkin, Ronald. *Law's Empire*. Fontana Press, Londres, 1986, p. 50.

6. Dworkin, Ronald. Ob. cit., p. 52.

7. Ross, Alex. *El ruido eterno. Escuchar el siglo XX a través de su música*. Trad de Luis Gago. Seix Barral. Barcelona, 2009, p. 204.

6. Per arribar a un resultat plausible, el músic i el jurista poden i deuen interpretar. I això permet unes semblances entre ambdues activitats:

1a. L'objecte, allò a què s'ha de donar sentit, és un text «silenciós». Sense un intèrpret, el text no té sentit per a la majoria.

2a. L'intermediari ha de ser un tècnic especialitzat en les tècniques d'interpretació adequades. Per tant, el creador de la llei, el legislador, acaba la seva feina quan es publica la llei en un diari oficial, i a partir d'aquí necessita un intermediari perquè el text sigui efectiu. Aquest intermediari, el jurista, ha de saber identificar el cas que la llei preveu en el seu llenguatge abstracte. És molt possible que al resultat de la interpretació se li hagi de donar el nom de dret.

3a. El text no té un significat unívoc. Un text aparentment clar com l'art 32 CE, pot tenir diferents significats a la pràctica.

7. Malgrat que Posner digui que avui dia el tema de la interpretació produeix esgotament,⁸ els autors segueixen pensant i repensant quin és el seu significat. Molt especialment en relació amb els jutges, la interpretació dels quals produeix resultats no neutres, per no utilitzar altres adjectius més radicals. Twining i Miers diuen que la paraula *interpretar* s'usa normalment en el sentit de *clarificar la finalitat de o atribuir un sentit* a la regla; però afegeixen que aquesta paraula, a més del sentit bàsic, molt sovint s'usa per suggerir a l'intèrpret un paper més ampli; és a dir, el que inclou un element d'elaboració, o d'elecció, o fins i tot de creació. En casos com la interpretació de *Hamlet* per part de Laurence Olivier, o la interpretació d'una sonata de Beethoven per Alfred Brendel, semblaria estrany tractar la interpretació simplement com una qüestió de descobriment o explicació, perquè, segueixen dient aquest autors, l'intèrpret treballa amb un material que ofereix, en major o menor grau, un element d'elecció o creativitat per la seva part.⁹ En els casos que estic intentant estudiar, és a dir, el text musical i el jurídic, el tècnic intermediari/intèrpret pot traïr el text. Però el grau de traïció no el podem saber si no apliquem les tècniques correctes d'interpretació. En ambdós casos, l'intèrpret pot recrear el text i oferir un significat tan acceptat que es consolidi al llarg dels segles. Així, per exemple, la interpretació de les simfonies de Beethoven impulsada per Wagner en

8. Posner, Richard A. *Law and Literature*. Edició revisada i augmentada. Harvard University Press, Cambridge, Ma. 1998, p. 209.

9. Twining, William; Miers, David. *How to Do Things with Rules. Law in Context*. Weidenfeld and Nicholson, Londres, 1976, reimpressió 1978, p. 83.

el segle XIX, com a *kapellmeister*, es va consolidar en una escola els seguidors de la qual han perdurat pràcticament fins ara i han creat un gust, de manera que intents de revisió, com els de Harnoncourt, no han assolit un èxit generalitzat.¹⁰ I si això ho traslladem al camp del dret, i tornant a l'article 1902 CC, veurem que en els anys 80, però especialment en els 90, la interpretació que deia que consagrava una responsabilitat quasi objectiva, amb una espècie de presumpció de culpa, ha estat superada en els anys 2000, però segueixen fins a la nàusea els tribunals inferiors ancorats en l'anterior definició, que és repetida encara pels advocats. L'intendent té un paper decisiu en la vida del text, ja que de la seva manera d'afrontar-lo en dependrà la forma com el destinatari l'entendrà i com serà executat, en la interpretació musical, o aplicat, en la interpretació jurídica.

8. En aquest context, ens hem de preguntar si pot haver-hi elements comuns en ambdós tipus d'interpretació. Per arribar a un resultat plausible, es poden emprar diferents mètodes, però en ambdós sistemes, el musical i el jurídic, hi ha sempre una discussió: quin paper hi té la intenció de l'autor del text que s'ha d'interpretar? Ha de ser o no decisiu?

Dworkin es pregunta si la interpretació artística inevitablement tendeix a descobrir les intencions de l'autor, o si aquest descobriment ha de ser independent dels valors del mateix intèrpret. Aquesta és una qüestió crucial per als operadors jurídics i té molta relació amb el que abans he dit sobre la traïció del text. Puc posar diversos exemples, en un àmbit o en l'altre: la identificació amb un jreu del personatge ridícul de Beckmesser, en *Els mestres cantaires*, ha sigut una tònica dels intèrprets de l'obra de Wagner, cosa que també passa amb el contingut del discurs final de Hans Sachs, que s'ha identificat amb els valors «nazis» posteriors. S'interpreta això en el sentit de l'autor o en el de l'analista?¹¹ He usat aquest exemple per no repetir el que posa Dworkin en relació amb el personatge de Shylock a *El mercader de Venècia*,¹² però la idea és la mateixa.

Aquí trobem una diferència essencial entre la interpretació artística musical i la jurídica. Avui ningú dirà que la norma escrita, la llei en definitiva, s'ha d'in-

10. Un exemple definitiu va ser la «recreació» de la *Passió segons sant Mateu*, de Bach per Mendelssohn, i els actuals intents de depuració, que molts cops no arriben al públic perquè s'aparten del gust consolidat.

11. Un excel·lent exemple de la interpretació d'aquest difícil text el podem trobar a Michael Scott Rohan. «Sachs's Secret», Opera. Londres. maig 2011, volum 62, n. 5, p. 524.

12. Dworkin. Op. cit., p. 55.

interpretar d'acord amb la voluntat del legislador. Diu Delgado que l'opinió dominant nega la transcendència, i fins i tot la possibilitat, d'investigar la voluntat del legislador, i afegeix que, d'acord amb els juristes anglesos, un cop votada una llei, és autosuficient; per això, es parla d'una *voluntat de la llei*, purament objectiva, que prescindeix del procés psicològic i individual d'aquelles persones que han intervingut en l'elaboració de la norma.¹³ Si em demaneu la meua opinió, m'inclino més per la tesi anglesa, però és cert que avui està sobre la taula la interpretació teleològica, és a dir, aquella que busca el fi de protecció de la norma, que serà un indicatiu molt important als efectes de resoldre l'aplicació o no als casos concrets.

En aquest punt de l'intent d'explicació d'unes certes similituds entre la interpretació d'un text musical i la d'un text jurídic, caldrà afirmar que existeixen evidents diferències, la qual cosa ens portarà a concloure que la interpretació jurídica té unes característiques especials que no resideixen en l'objecte o en la forma d'arribar a donar sentit a un text, sinó en la finalitat de la mateixa interpretació. Anem per parts.

9. Un text pot tenir diversos sentits i la llei no deixa de ser un text literari, que molts cops utilitza paraules en un sentit diferent del que tenen en el llenguatge vulgar, o bé poden aparèixer amb més d'un significat. On resideix el problema? Como diu Iudica,¹⁴ en què *la literatura descriu i la llei prescriu*: s'ha de complir un mandat i per això s'ha de donar un sentit al text en què aquest mandat s'inclou. Perquè hem de ser conscients que la llei, com qualsevol obra humana, un cop expressada, té vida pròpia. No és admissible la prohibició d'interpretació perquè és impossible. L'intendent ha d'identificar i individualitzar el sentit del text.

Aquí tornem a l'inici, és a dir, a la interpretació musical (o artística) i la interpretació jurídica. Es produeix un paral·lelisme entre les dues tècniques interpretatives, de les quals el públic solament estarà interessat en el resultat: si la peça musical és o no atractiva, si sona bé. Si aquella sentència ha protegit el dret de qui ha demanat protecció. En general, importa poc quin ha estat el mètode que ha permès obtenir el resultat satisfactori –és a dir, la tècnica utilitzada–, sempre que el resultat sigui acceptable.

13. Delgado Echeverría. A Lacruz, Sancho, Luna, Delgado, Rivero, Rams. *Elementos de Derecho civil I. Parte general*. Dyckinson, Madrid, 1998, p. 231.

14. Iudica. «Interpretazione giuridica e interpretazione musicale», *Revista di Diritto Civile*, vol 50, n. 3, 2004, p. 467-479.

10. On resideixen, doncs, les diferències? La principal es troba en el paper que els fets juguen en la interpretació jurídica. És a dir, en definitiva, en l'aspecte d'aplicació de la norma, cosa que no es produeix mai en la interpretació artística. No es tracta tant d'una traducció d'un text, sinó de com aquesta prescripció legal continguda en el text legal es posa a funcionar, l'eficiència del resultat. I això no depèn de les voluntats dels operadors jurídics, sinó de la voluntat dels destinataris de la norma, perquè sense els fets la norma jurídica no és res. I davant d'una situació fàctica es poden produir tres possibilitats: (i) el cas està totalment previst; (ii) el cas no està previst, o (iii) és dubtós que el cas estigui inclòs a la norma. L'actitud de l'interpret varià en els dos darrers casos, segons que es tracti d'interpretar una norma de dret públic/penal o una de dret privat. Així, deixant de banda el primer cas, que es resol de la mateixa manera en les dues jurisdiccions, i en relació al cas (ii), si es tracta de dret penal, la solució serà sempre l'exclusió i el mateix succeirà en el cas (iii), si el que pretenem és interpretar una norma de característiques penals. En canvi, si es tracta de dret civil o dret privat en general, es plantejaran els dubtes de tècnica d'aplicació que s'utilitzi, perquè: podem aplicar per analogia una norma prevista per a una situació a una altra situació semblant, però no prevista? L'exemple de l'aplicació de l'art. 28, la indemnització per pèrdua de clientela, en la llei de contracte d'agència als contractes de distribució és un exemple recent de com es planteja aquesta qüestió¹⁵ en termes civils. Els casos dubtosos, entre els quals es troba l'analogia, tenen encara més problemes: com es resol la responsabilitat de l'administrador d'una societat en concurs quan els creditors demanen que respongui de les quantitats que no podran obtenir dels béns del concursat? No és aquesta l'ocasió de parlar de les solucions. El que vull dir és que els casos dubtosos no poden plantejar-se en la interpretació musical. O almenys aquells casos dubtosos que impliquin prendre una decisió del tipus que ara estic analitzant.

11. Una segona diferència es troba en la llibertat de l'interpret. Un jurista no és lliure d'eleger el mètode a través del qual aplicarà les propostes legislatives. La tasca interpretativa consisteix a donar sentit a dos elements de la norma, però fonamentalment a un: el que es denomina el *supòsit de fet*, és a dir, en quines ocasions s'aplicarà aquella concreta solució legal, per a quin cas està prevista aque-

15. Com a exemple, vegeu la STS 149/2011, de 3 de març, on se cita la jurisprudència anterior que admet l'aplicació analògica de l'art. 28 LCA als contractes de distribució.

lla regla. Aquesta és una de les funcions de l'intendent: reconèixer el supòsit de fet i aplicar-hi la conseqüència jurídica. L'art. 3 CC li diu a l'intendent quins són els mètodes que ha d'utilitzar per donar sentit a la frase: «*las normas se interpretarán según el sentido propio de sus palabras, en relación con el contexto, los antecedentes históricos y legislativos, y la realidad social del tiempo en que han de ser aplicadas, atendiendo fundamentalmente al espíritu y la finalidad de aquellas*». D'acord amb això, l'intendent jurídic no es pot permetre determinades llibertats permeses a altres tipus d'intèrprets, entre els quals es troba el professor. El jutge, màxim aplicador de la llei i, per tant, el seu màxim intèrpret, no és lliure de donar-li el sentit que, d'acord amb els seus valors, aquesta llei ha de tenir en l'aplicació al cas concret. Per tant, la nostra interpretació es basa en l'exclusió de la llibertat, perquè la funció, no deixant de ser creativa, és més aviat normativa. L'intendent jurídic té un avantatge i un inconvenient enfront del seu col·lega musical: l'avantatge és que la mateixa llei li proporciona un mètode vinculant per realitzar, bé o malament, la seva pròpia elecció interpretativa, mentre que l'intendent musical té una tècnica molt alta, però no un mètode segur que li permeti justificar la seva pròpia elecció. D'aquí que el segon és molt més lliure que el primer, perquè podrà realitzar la seva elecció interpretativa atenent no a criteris vinculants preestablerts, sinó a aquells que, d'acord amb la seva cultura, la seva sensibilitat, la seva visió de l'art, la seva adhesió a l'autor, o a una tradició interpretativa, considerarà preferible adoptar, amb l'únic límit del text a interpretar.

12. La tercera diferència es troba en la uniformitat de la interpretació jurídica. Deixeu-me utilitzar unes ratlles de Posner.¹⁶ Aquest autor diu que el propòsit de la interpretació, de qualsevol tipus d'interpretació, d'un conjunt de proposicions és conjuntar el sistema i que això s'aconsegueix millor quan es contempla el conjunt de recomanacions que l'autor d'allò interpretat tenia al pensament. Posa l'exemple de la interpretació historicista d'una peça musical i el mateix en la interpretació dels contractes, coincidint amb l'art. 1281 CC. Si ho comparem amb els textos jurídics, això no resulta gaire possible perquè aquests estan escrits amb pressa (*in haste*), per gent que molts cops ni són gaire hàbils, ni són gaire competents, de manera que una llei pot contenir repeticions sense sentit i contradiccions. Però, certament, cal interpretar-la, i a diferència del que passa amb una interpretació musical, el Tribunal Suprem no té cap necessitat de

16. Posner, Richard A. Ob. cit., p. 210 i p. 239

convèncer ningú de la justícia (rightness) de les seves interpretacions, perquè la seva paraula és llei (*its word is law*).¹⁷ Ara bé, la gran diferència està en què de les interpretacions que produeix el Tribunal Suprem es pot deduir la necessitat de canviar la llei. Fins aquí la cita de Posner.

Una situació semblant es produeix a Espanya: les SSTC 273/2005, de 27 octubre, i 52/2006, de 16 febrer, declaren inconstitucional l'art. 133, primer paràgraf CC, perquè impedeix al progenitor no matrimonial la reclamació de la filiació quan manca possessió d'estat. La jurisprudència del Tribunal Suprem havia ja inclòs en l'art. 133.1 CC el progenitor en la situació prevista, i establia així una interpretació correctora de la llei i es convertia en legislador *de facto*. El TC avala aquesta doctrina, però es veu en l'obligació de declarar la inconstitucionalitat per omissió de l'esmentat art. 133.1 CC. Les Corts espanyoles no s'han sentit obligades a modificar l'art. 133 CC. La pregunta és per què: és que confien en el bon sentit del TS? Però si és així, el TC està alterant el sistema de fonts del dret i convertint la jurisprudència en font, quan solament «complementa» l'ordenament jurídic, tal com diu l'art. 1.6 CC. L'anècdota de l'exemple no pot fer-me desviar del que volia dir en aquest punt: la interpretació judicial, que és una de les possibles en l'àmbit jurídic, té una finalitat doble: (i) per una banda, haurà de protegir els drets de les persones que es veuen forçades a utilitzar els tribunals per obtenir l'eficàcia dels seus drets, i (ii) per una altra, haurà de permetre l'adaptació de les regles vigents a les situacions creades de nou. És per això que una llei, com el Codi Civil, no requereix modificacions constants.

La uniformitat en la interpretació de la llei permet allò que diu Posner, en el sentit que consent organitzar el sistema. I amb aquesta organització s'aconsegueix una finalitat bàsica en els sistemes jurídics: la seguretat, que un sistema erràtic, amb una interpretació erràtica, impedeix. La seguretat no importa en els altres mons en què la interpretació es belluga.

D'aquesta manera, podem acabar dient que la diferència no és casual. Obeeix a la distinta finalitat d'ambdós tipus d'interpretació: l'interpret jurídic crea dret, és a dir, aplica una norma a un cas real, els interessos del qual ha de calibrar per decidir. Incideix en la vida de les persones. Aquí es troba la gran diferència.

17. Posner, Richard A. Ob. cit., p. 240.

Voldria acabar usant un pensament sobre la música expressat per Eugenio Trias,¹⁸ quan cita una definició clàssica de música: «*El arte de la organización de los sonidos que pretende promover emociones en el receptor*».¹⁹ Les emocions que suscita la música, segons Trias, són no solament la *semiologia dels afectes*, sinó intel·ligència i pensament musical, amb pretensió de coneixement. Aquest nexa entre organització del so i emocions es dóna en totes les cultures,²⁰ així com en totes les cultures es produeix la necessitat d'organitzar les relacions humanes. Però la diferència es troba en el fet que en l'àmbit musical la interpretació d'aquesta organització és evolutiva, mentre que en el camp jurídic, i per raons de seguretat jurídica inherents a l'organització social, la interpretació jurídica ofereix i ha d'oferir poca creativitat. La creativitat pertany a un altre operador jurídic, el professor, però aquesta és una altra part de la mateixa moneda que avui ha de quedar aturada.

Moltes gràcies.

Encarna Roca Trias
Barcelona-Girona, abril 2012

18. Trias. *El canto de las sirenas*. Galaxia Gutenberg. Círculo de Lectores, Barcelona, 2010. p. 19.

19. Coincideix amb la definició de Heinrich Kristoph Koch, citada per Eggebrecht «¿Existe la música?», a Dahlhaus-Eggebrecht. *¿Qué es la música?* Trad. de L. A. Bredlow. Acantilado, Barcelona, 2012, p. 20.

20. Trias. Ob. cit., p. 22.